

Yayın Adı Atlas Tarih
Referans No 15878665
Renk Renkli

Yayın Tarihi 01.08.2011
Etki Olumlu
STxCM 264,00

Küpür Sayfa 3
Tiraj 5000

Kitap

Osmanlı'da günlük yaşamın aynası fetvalar

*Kadın bir gemide ölüp
gemide kocası, damadı
ve oğlundan başka
kimse bulunmasa
cenazeyi kim yıkar?*

Gündemi çok hızlı değişen Türkiye'de son haftaların ulusal medya ölçeğinde yankı bulan tartışmalarından biri de çeşitlilikti. TV kanalları başta, medyamız konuyu günlerce "tartıştıysa" da hep olduğu gibi bir sonuca ulaşmadan ülke gündemi değişiverdi.

Bu toz duman arasında, uluslararası üne sahip, mimarinin bir duayenin "Tekeşlilik insan doğasına aykırı" yorumuyla ne kast ettiği de muallakta kaldı. Çeşitliliği mi savunuyordu, yoksa aile kurumuna hepten mi karşıydı anlamadım.

Konuyu bir sonuca bağlamayı düşünenlere yol gösterecek bir kaynak öneriyorum. **Boyut**

Kitapları arasında 2008'de basılan *Osmanlı'da Fetvalar ve Günlük Yaşam*, Osmanlı hukukuna ve aile içi ilişkilerle cinsel konulara dair fetvalardan da örnekler sunuyor.

Kayra, çalışmasının ana kaynağının Mevlana Ebulfadl Abdullah Efendi'nin 1872-73'te İstanbul'da Matbaa-i Amire'de basılan *Behçetül Fetavi* olduğunu belirtiyor. Çeşitli dönemlerde verilmiş 2 bin 500 kadar fetva arasından Cahit Kayra'nın seçtikleri Osmanlı'da günlük yaşama dair fikir vermeye yetecek düzeyde.

Kayra'nın kitabı hazırlamadaki amacını "Önsöz ve Açıklamalar" başlığı altındaki bölümden şöyle özetleyebiliriz: "Bu çalışma ile Osmanlı'da yaşam ile hukuk arasındaki ilişkiyi gösterir bir tablo çıkarmaya çalıştık. Günümüz yaşamı ile geçmiş tarihlerin yaşam biçimleri, günlük yaşamın karmaşık parametreleri elbette büyük ölçüde ayrışmıştır. Osmanlı da uyguladığı hukuk içinde, o hukukun kaynağı olan hükümlerin önemli bir kısmına yer vermemiştir. Bu bakımdan amacımız hukuk prizması içinden iki dönem yaşam biçimleri arasında bir karşılaştırma yapmak değildir.// Buna karşın bu sistem içindeki çelişkilerin belirginliğinin de gözden kaçırılması olanaksızdır."

Aile içi ilişkilerle ilgili birkaç fetva örneğini aktarmadan önce belirtmeliyim ki argo ve küfürlerimizin kadımlar (ana, bacı, kan vb.) üzerinden yürümesinin izlerini de fetvalarda görebiliyoruz. Öte yandan ölen kadının cenazesinin, çevrede bir başka kadın yoksa kocası değil de oğlu tarafından "gaslini" (yikanmasını)

uygun gören fetva içi acıttı geldi bana. Kadının "cariye" ya da "köle" değil eş, anne ve evlat olarak da cinsel bir nesne ya da "mal" algılamasının somut örneklerini fetvalarda göreceksiniz.

Kayra, seçtiği fetvaları 14 başlıkla bölümlemiş: "Aile içi ilişkiler" ile "Fetvalar ve Cinsel Yaşam" bunlardan ikisi. Cinsel konulu fetva örneği aktarmayıp sadece en olmayacak aile sınırlarının müftülere açıldığını belirtmekle yetineceğim. Aile içi ilişkilere dair fetvalar ise dönüp dolanıp yine erkeğin cinselliğine dayanıyor.

"Zeyd sekiz yaşındaki kızı Hind-i sagireyi (bulğa ermemiş) şu kadar akça mihr tesmiyesiyle Ömer'e tevzic ettikten (evlendirdikten) sonra zifaf vaki olup lakin Hindule (zayıf, takatsız) olup cima'a mutayyıkad olmamakla vaty (çiftleşme) bulunmadan Ömer Hind'i tadlik eylese (boşasa) Ömer'e mihri müsemmanın nısfı (yarısı) mı lazım olur yohsa tamamı mı?

Elcevab: Nısfı."

"İki avradı olan Zeyd filan fiili işlersem avradım boş olsun deyip bade ol fiili işleyip lakin birini tayin etmemiş olsa ikisi de boş olur mu?

Elcevab: Olmaz biri boş olup Zeyd'e tayin ettirilir."

Zeyd'in boşayacağı eşin, yaşlandığı için cinsel cazibesini yitiren ilk eş olacağına ne şüphe! Fetvalar kitabında Osmanlı erkeğinin "eski" kadını başından atmak için türlü cin fikirler geliştirdiğinin başka örnekleri de var.

İBRAHİM BAŞTUĞ